

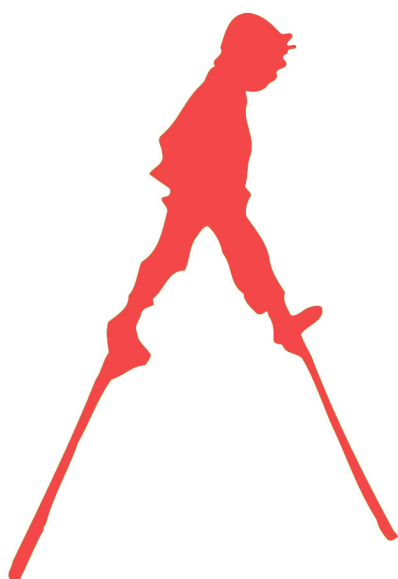
BUKS – Tidsskrift for Børne- og Ungdomskultur

Nr. 70 2025 • Årgang 41 • ISSN online 2446-0648 • www.buks.dk

Hanne Kusk, Helle Hovgaard Jørgensen og Herdis Toft

Forord: Formidlingsfællesskaber

– fortællinger om kulturelle praksisser med 0-6-årige

BUKS – Tidsskrift for børne- og ungdomskultur har helt fra sin tilblivelse i 1980'erne og frem til nu haft det samme formål, nemlig at skabe et rum for fri udveksling blandt forskere, undervisere og kunstneriske udøvere om, hvordan vi arbejder i krydsfeltet mellem kultur *for, med og af* børn og unge. Vi eftersporer, hvori 'det gode børneliv' består. Derfor formidler vi gerne, hvordan man gennem dynamiske, sammenflettende praksisser kan inspirere hinanden til nytænkning og nybrud. I de senere år bliver det tydeligt, hvordan der udfolder sig et stadig tættere samspil mellem kulturelle, æstetisk-kunstneriske og pædagogiske tilgange, lige som der knyttes stadig tættere bånd mellem nordiske bidragydere.

Tidsskriftets nyere årgange har derfor givet særskilt opmærksomhed til denne udvikling, idet vi gennem udgivelse af temanumre har understøttet fællesnordiske mødesteder så som *BiN-Norden*, *Barnekulturforskning i Norden – et nordisk tværfagligt forskningsnetværk* og senest også *BLÆK, nordisk forskningsnetværk for Børn, Leg, Æstetik og Kunst*. Vi ønsker, at *BUKS* også fremadrettet skal virke som *seismograf* og *katalysator*, altså som både registrant, igangsætter og accelerator af nye bevægelser op-og-ned, frem-og-tilbage og sideværts inden for feltet dansk/nordisk børne- og ungdomskultur. Vi tilstræber at levendegøre det såkaldt *generative* formidlingsbegreb, idet vi ser formidling som en skabende kraft eller egenskab ved sociale relationer. *At formidle er at forbinde og derigennem forandre fremadrettet.*

Redaktionen bag tidsskriftets nummer 70 har under temaoverskriften *Formidlingsfællesskaber – fortællinger om kulturelle praksisser med 0-6-årige* inviteret bidragydere fra hele Norden til på hver sin måde at formidle fortællinger om deres kulturelle praksisser med 0-6-årige. Indholdet er den praksisnære formidling mellem især kunstnere, pædagoger og andre professionelle kulturudøvere. Bidragene formidler, hvordan vi i fællesskab(er) med børn og unge kan inspirere til at ny- og omskabe hverdagen i deres institutionsprægede liv. Vi har bedt om bud på, hvordan kultur *for, med og af* børn og unge kan blive til gavn og glæde for dem.

På *seismografisk* vis samler vi her i dette nummer en række praksisnære og detaljerige beskrivelser af, hvordan vi individuelt og i fællesskab med andre udøvere kan være med til at ændre hverdagen gennem initiativer, der befordrer et nyt blik, et nyt perspektiv, en ny gøren, en ny erfaringsdannelse for deltagerne, voksne såvel som børn. Vi har ønsket at fremme situationsbeskrivelser med mangfoldige perspektiver, der er formidlet af en række aktører som f.eks. børn, pædagoger, kulturformidlere, kunstnere og andre professionelle. Vi er især lydhøre over for stemmer fra helt forskelligartede, gerne kritiske, men altid lege-med-villige aktører.

Samtidig vil vi virke som *katalysator* for formidlingsfortællinger, der er generativt eksperimenterende også i udformning. Vi efterlyser især undersøgelser af, hvordan kreative, kollektive skriveprocesser fremadrettet kan inspirere til udvikling af teoretiske, metodiske og praksisrelaterede nybrud. Som digitaliseret tidsskrift kan vi desuden håndtere bidrag med tegnede, illustrerede, fotodokumenterede beskrivelser, med visuelle og/eller auditive feltnoter og andre alternative udtryk som poetiske, musikalske, narrative, dramatiske, dialogiske udtryk, brug af QR-koder og links samt formidlingsmåder og -former, som vi slet ikke kan forestille os, før vi ser dem praktiseret.

Vi mener, at dette temanummer rummer potentiale til at indfri disse forventninger.

Temanummeret er udviklet i samarbejde med netværket *BLÆK*, der netop har fokus på de 0-6 årige og på, hvordan kunstpædagogiske initiativer kan virke inspirerende for deres leg og udveksling af kulturelle udtryk. I dette netværks selvinitierende grupper diskuteres

og udveksles der på kryds og tværs og hhv. fysisk og digitalt om særlige interessefelter inden for det børnekulturelle felt så som eksperimenter med materialitetstænkning, med kunstpædagogik og udvikling af bærekraft. Vi henviser til præsentationen af BLÆK i tidsskriftets nr. 69 i artiklen af Hanne Kusk, Henriette Blomgren, Lise Hovik, Helle Hovgaard Jørgensen og Ann Hege Lorvik Waterhouse: *Materielle og relationelle invitationer i forskningsnetværket BLÆK (Børn, Leg, Æstetik og Kunst)*. Her bliver netværket metaforisk set som en blæksprutte, der med sine multifunktionelle og sammenfiltrede arme og sprutten løs visualiserer den form for såkaldt tentakulær tænkning, der findes udbredt i nyere materialitetsteori, forskningsmetodologi og formidlingspraksis. Rigtig mange af bidragene er netop optaget af at undersøge og eksperimentere med både humane og non-humane aktørers muligheder for handling og formidling. Samtidig vil læseren finde mange procesorienterede dokumentationer i ord og billeder af de bevægelser, der skaber forflytninger og nybrud.

Præsentation af bidragene

Indledningsvis præsenterer vi artiklen *Randsonekorrespondanser. En a-r-t-ografisk undersøgelse av barns materielle spor i utforskning av tre tekstile invitasjoner i randsonen mellom hav og skog*, som er skrevet af Ann-Hege Lorvik Waterhouse & Trude Iversen. De åbner for indsigter i nymaterielle og posthumane tilgange til praksis, som læseren også vil møde i de efterfølgende bidrag. Selv har de inviteret børn til samhandling og samskabelse med tre tekstile materialer gennem udforskning og leg i naturen, hvor børnenes handlinger sætter sig materielle spor af korrespondance som formudtryk. De vægtlægger betydningen af en æstetisk affektiv åbenhed, en åbenhed som indoptager en kropslig, sanselig og emotionel tilgang til materialer. Formidlingsmæssigt betyder deres a-r-t-ografiske metode, at de producerer en multimodal, poetisk tekst, hvor der skabes korrespondance også mellem form- og indholdselementer og mellem teoretisk-begrebslige og praksis-situerede beskrivelser.

I artiklen *På jakt etter figurens perspektiver i et forskningsprosjekt om barnehagens samlingsstund. Et vitenskapelig essay* forfølger Eilen Bergvik nysgerrigt og metodisk, hvordan hun som figurspiller kan lade en tøjmus-figur få stemme, så den gennem handling i ord og billeder kan deltage aktivt i et kunstbaseret, a/r/tografisk forskningsprojekt. Børn, pædagoger og forskere er i projektet medskabere af den performative hændelse, som en samlingsstund i børnehaven er. Hun foretager en associativ tankerejse, hvorunder hun afprøver ideer, tanker og former. Hun ser et slægtskab mellem børns, kunstneres og forskeres perspektiv på og legefulde måde at være i verden på. Hun vil skabe et formidlingsfællesskab i projektet, som er et lege- og fiktionsfællesskab blandt ligeværdige.

Det tredje bidrag til temaet, *Fletværk – At flette sammen – en artikel om bærekraft / bæredygtighet / hållbarhet* er skabt af Pernille Welent Sørensen, Eva Hallgren, Lise Hovik og Trude Iversen, som kalder sig for de fire fletsøstre. Fletsøstrene har hver især produceret fotos og tekster fra deres praksisser som undervisere og forskere og delt dem med hinanden, så der tilsammen dannes et fletværk af kulturelle hverdagspraksisser, tanker og ord fra forskellige nordiske lande. Nysgerrigheden går på at undersøge fællesskaber med fokus på børn, materialer, kunst og en bæredygtig verden. Teoretisk-begrebsligt tager de afsæt i den intraaktion mellem fotos og tekster, som de gennem et såkaldt *agential cut* samskaber som nye verdener. Det naturkulturelle fletværk mellem humane og non-humane materialiteter, mellem natur-kultur-børn-voksne-forsker-udforsket-ting-menneske inkluderer også læseren, der fletter med ved at klikke sig frit ind og ud af teksterne på sin egen selvvalgte måde

i tid og rum. Formidlingen er således generativ i sin bestræbelse på at vælge en fælles grænseoverskridende formidlingsform, der samsvarer med bestræbelsen på at skabe konkrete og sanselige billeder og ord for økologisk solidaritet og økologiske opmærksomhedsformer.

Det er mer enn å rive papir! – Kunstpedagogiske potensial ved en performativ kunstfaglig tilnærming er skrevet af Monica Klanglund og Anne-Mette Liene. De spørger, hvilke kunstpædagogiske potentialer i børnehaven der ligger i en performativ kunstfaglig tilnærmelse? Det diskuteres i artiklen ud fra præsentation og analyse af materiale hentet især fra undervisning af studerende på kunsthøgskolen i den norske børnehøvelæreruddannelse og tilsvarende æstetisk formgivne forløb med børn i børnehaven. Afsættet sker i teorier om posthuman performativitet, om kroppes bevægelser i rum, om kunstoplevelsers betydning for mennesker uanset alder samt om, hvordan en a/r/tografisk praksis udvisker grænser mellem kunstner, forsker og lærer. Forfatterne skaber en læsepraksis, der forvandler det traditionelle videnskabelige artikelformat til en performance præsentation. Gennem metodiske invitationer opfordrer forfatterne læserne til selv at afprøve forbindelser mellem teori og materialeudforskning og dermed erfare og reflektere over, hvad der sker under en æstetisk formgivet papirrivningsproces. Bidraget er desuden fyldt med procesnær fotodokumentation af papirrivning, papirleg og poetisk dialog mellem empiri og teori fra såvel undervisning som børnehaver.

Det femte bidrag er skrevet af en forfattergruppe under den fælles overskrift: *Fornemmelser for materialitet. Fragmentfortællinger fra forskning om materie, materialer, materialitet og skapende prosesser*. Ann-Hege L. Waterhouse, Monica Klungland, Kari Carlsen, Hanne Kusk, Herdis Toft og Anne-Brit Soma Reienes. Også her eksperimenteres der i et formidlingsfællesskab, hvor der benyttes en postkvalitativ tilgang, idet alle forskerne bidrager med fragmentfortællinger, der sys sammen til et patchwork af forskelligartede tilgange og tænkemåder i relation til deres undersøgelse af materialitetslandskaber. Citater, klip og samklip, uddrag og fokuserede øjebliksbilleder af deres praksis giver tilsammen svaret på, hvilken betydning fysiske og sproglige materialiteter har for forskelligartede, men forenede forskere.

Pædagogstuderende som formidlere af erhvervsfag i pædagogisk praksis er skrevet af et kollektiv: Mikkel Snorre Wilms Boysen, Louise Hvitved Byskov, Naia Wienmann Hawes, Martin Korsager Rønnow og Anne Mette Dalsgaard Hald. Artiklen bygger på forskningsprojektet *Børnesvendebrev*, hvor pædagogstuderende besøger erhvervsuddannelser for at få kendskab til og erfare et fags 'know-how' og 'knowing-why' og herefter designer pædagogiske aktiviteter til børn med støtte fra undervisere, forskere og håndværkere. Erhvervsfag betegner fag på danske erhvervsuddannelser, der afsluttes med svendeprov som i eksemplet gartner. Med betegnelsen håndværk understreges elementerne af materialitet, værksted, fordybelse, kropslige færdigheder, tradition og kulturel praksis. Gennem formidlingsfællesskaber bestående af håndværkere, pædagogstuderende, undervisere og forskere bliver håndværk og erhvervsfag formidlet til børn og inspirerer til kreative aktiviteter med mange deltagelsesmuligheder på måder, der inkorporerer pædagogiske værdier, håndværksmæssige færdigheder og arbejds gange.

Makkerskab og legemod - et rollespilsprojekt i en fritidsordning er skrevet i et samarbejde mellem Mitte Marie Wagner og Heidi Andersen. I artiklen beskrives et rollespilsprojekt ledet og gennemført i en fritidsordning (FO) af de to forfattere, nemlig en talentstuderende og hendes vejleder på pædagoguddannelsen. Formålet med projektet var bl.a. at undersøge,

hvordan rollespilsleg kan udvikle legemod og legemakkerskab hos deltagende og samskabende pædagoger og børn i alderen 6-12 år samt at skabe opmærksomhed på alles særlige styrker og legetalenter. Den praksisnære og detaljerige beskrivelse suppleres af overvejelser over, hvordan projekter som dette kan inspirere til at skabe længerevarende legeforløb, hvor børneperspektivet bliver motor for nye måder at tilrettelægge hverdagslivet på tværs af gængse alders- og interesseopdelinger. Undervejs lægger såvel pædagoger som børn stemme til vigtige pointer i projektet. Gennem brug af QR-kode åbnes der op for yderligere præsentation og levendegørelse af projektet til inspiration.

Små Fødder og Grønne kufferter – musik og lydleg med de mindste er skrevet af Lonnie Kristiansen og Thomas Thorsen som led i en undersøgelse af, hvordan man fra kommunalt hold kan styrke både børns og pædagogers glæde ved musikalsk samvær i dagtilbud, herunder i overgangen fra vuggestue / dagpleje til børnehave. Erfaringer fra et praksisforløb, hvor kurser for pædagoger i musik, lyd, leg og fortælling er i fokus, gengives gennem interviews og observationer. Undervejs i artiklen er indsat QR-koder, der gennem scanning åbner op til praksisnære præsentationer og situationer.

Kulturelle mødesteder er skrevet af Kim Jerg og Klaus Thestrup og er en beskrivelse af opmærksomhedspunkter eller principper for og kvaliteter i kulturelle mødesteder set som formidlingsfællesskaber, sådan som forfatterne har erfaret over tid. Fortællingen herom gives i en form, der forbinder praksiseksempler, teoretiske rammer, poetiske digte, tegninger og fotos, der er åbne for fortolkning. Deres intention er: At gøre ikke bare noget med noget, men at være sammen med nogen om at gøre noget mere med noget andet end det konventionelle, at gøre noget legende andet, noget eksperimenterende nyt, noget improviserende og at gøre det i frihed. Og at kunne det i fælles fysiske rum og / eller på tværs heraf.

Fælles for bidragene er de billeder, der skabes af netværk som fletværk, fletværk som forbundethed og forbundethed som vilje til gennem leg og eksperimenteren at generere nybrud på kryds og tværs af fastlåste positioner.

God oplevelses- og erfaringsrig læsning!

